

Список використаних джерел:

1. Про систему запобігання та виявлення академічного плагіату Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка : положення від 30.08.2022 р. № 1. URL: <http://pnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/10/polozhennya-pro-sistemu-zapobigannya-ta-viyavlennya-akademichnogo-plagiatu-pnpu-imeni-v.-g.-korolenka.pdf>
2. Кодекс академічної доброчесності Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. 2022. URL: <http://pnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/10/kodeks-akademichno%D1%97-dobrochesnosti-pnpu-imeni-v.-g.-korolenka.pdf>
3. Статут Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. 2016. С. 10. URL: http://pnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/02/statut_pnpu.pdf
4. Комісія з академічної доброчесності. URL: <http://pnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/komisiya-vchena-rada.pdf>
5. Гура Марія, Школяр Сергій Принципи, механізм та деякі статистичні показники перевірки кваліфікаційних робіт, досліджень та проектів на плагіат // Шості Череванівські наукові читання (на пошану професора А.С. Череваня) : збірник наукових статей. Випуск VI. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2022.– С.319–326.
6. Гура М. В. Щодо системи перевірки на плагіат при підготовці менеджерів з управління проектами / Слово і справа Антона Макаренка: український та європейський контексти: матеріали XXII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 16-17 березня 2023 р.). «Управлінська майстерність керівника закладу освіти», «Управління проектами у сфері науки, освіти, інновацій та інформатизації», «Управління інноваційною діяльністю в освіті та у виробництві» : матеріали Всеукр. наук.-практ. семінарів (м. Полтава, 16-17 березня 2023 р.) / за заг. ред. М. В. Гриньової. Полтава: ПНПУ імені В.Г.Короленка, 2023. 358 с. – С.162-165
7. Методичні рекомендації щодо організації, виконання та захисту курсової роботи у Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка. 2021. URL: <http://pnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/03/14.03.21-kursovi-roboti.pdf>
8. Методичні рекомендації щодо організації, виконання та захисту кваліфікаційних (бакалаврських/магістерських) робіт у Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка. 2021. URL: <http://pnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/03/14.03.21-kvalifikacijni-roboti.pdf>

ІННОВАЦІЇ ТА ІНЕРЦІЙНІСТЬ МИСЛЕННЯ – ДВІ СТОРОНИ ПРОЦЕСУ РЕФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Дарюга О.А.

Полтава, Україна

„Формування сучасної системи закладів освіти відбувається у специфічних умовах, вплив яких зумовлений тим, що Україна тривалий період часу перебувала під владою різних держав, що не змогло не залишити певний слід у традиціях освіти”, – зазначає науковиця Л. П. Сумбаєва у „Вчених записках університету „КРОК” (Київ) [6]. Нині специфіка цих умов погіршилася ще й масштабною агресією з боку РФ, а конкретніше – війною, котрій пішов вже другий рік. І, як підкреслює та ж авторка, „Процеси реформування у вітчизняній освіті пов’язані, насамперед, з потребою вирішення тих численних системних проблем, які накопичились упродовж

усього періоду існування незалежної України, коли освітня сфера, з одного боку, активно впроваджувала інновації, а з іншого, за інерцією, зберігала багато ознак та характеристик радянської системи” [там же].

Скоро минає три роки, як Верховною Радою України прийнято Закон „Про фахову передвищу освіту” [2], і сталися позитивні зміни щодо подальших реформ у закладах вищої освіти 1 – 2 рівнів акредитації: коледжів. Згідно із цим Законом їхні студенти, управлінці, педагоги отримали так довгоочікувані у буквальному сенсі законні підвалини для роботи у визначеному стані, адже Закон України „Про вищу освіту” нас напряду не стосувався. До мови: так само, як і Закон України „Про освіту”. Нині ж ми працюємо за цілком упорядкованими засадами своєї діяльності. Тепер наші студенти здобувають рівень молодшого бакалавра, не мають обмежень за віком, як і за колись вже здобутою освітою для вступників на бюджетну форму оплати, тобто уповні дорослі люди можуть змінювати свою спеціальність знову ж таки за бюджетні кошти; і для них існує варіант вступу не за підсумками державного тестування, а за фаховими іспитами в коледжі.

Держава і покриває здобуття повної загальної середньої освіти, навчання за спеціальностями, у яких має велику потребу. До того ж, будь-який коледж має свою так звану наглядову раду, котра займається і залученнями додаткових коштів на його потреби.

Інерційність же людського мислення неможливо взяти й відмінити одним, нехай і найрозумнішим указом. Загалом любов до стереотипів – явище планетарного масштабу, і боряться з ним психологи, педагоги усіх континентів, а особливо – активні люди тих країн, що „попереду планети усієї”, бо чим більше у соціумі здатних мислити й працювати креативно (тобто могли і вміти втілювати у реальне життя свої творчі проекти) – тим швидше й продуктивніше в усіх напрямках він розвивається.

„Інерція (лат. *inertia* – бездіяльність, спокій, відсталість) [3] – явище збереження швидкості руху матеріальної точки за відсутності зовнішніх сил. ...Здатність тіла опиратися спробам змінити його швидкість або напрямок руху... термін використовується в інших галузях науки. Зазвичай, щоб підкреслити немиттєвість реакції на зміни” [там же]; „Психологічна інерція, інерція мислення, інертність, ментальна ригідність... опис одного й того ж самого явища. Сутність його можна визначити як нездатність іти новими шляхами у вирішенні завдань: людина орієнтується на вже відомий їй досвід, намагається спроектувати умови вже вирішених завдань на нові запити. ...шаблонність підходу, мислення у цілому”, – так вчені формулюють суть цього поняття [4].

Щодо розвою нестандартного мислення, методик ламки стереотипів, то чи найкраще про це сказано у працях М. Мікалько [5], Едварда де Боно [1]. Останньому належать такі висловлювання у праці „Мистецтво думати: латеральне мислення як спосіб вирішення складних завдань”: „Яким чином можна уникнути впливу панівних ідей? Слід ретельно виділити, точно визначити і навіть записати ідею, яка здається пануючою в даній ситуації. Другий спосіб – прийняти пануючу ідею, а потім поступово спотворювати її до тих пір, поки вона в кінці кінців не втратить свою цілісність і не

завалиться. Перший принцип латерального мислення: панівна ідея може виявитися не стільки зручністю, скільки перешкодою” [1].

Як широко відомо, крайня обмеженість світосприйняття, а відтак – мислення – фанатизм. „...фанатик все навколо розглядає через призму певного жорсткого шаблону. Всеохоплююча прихильність до цього шаблону задає чіткий напрямок дій і пропонує ясні і непорушні стандарти, відповідно до яких оцінюється результат. Виключаючи саму можливість існування альтернативних поглядів на ситуацію, фанатик позбавляється від сумнівів і нерішучості” [там же]. Та це, як правило, веде до довгострокового тупика без перспективи будь-якого розвитку, а „Є два протилежних методу удосконалення будь-якого процесу. Перший зводиться до спроб безпосередньо поліпшити сам процес, в той час як другий передбачає виявлення, а потім усунення тих факторів, які перешкоджають процесу” [там же]. Цьому сприяє так зване латеральне мислення. А необхідність у ньому викликається шорами вертикального. Поняття латерального й вертикального „...можна пояснити наступною аналогією. Неможливо вирити яму в іншому місці, продовжуючи поглиблювати стару. Вертикальне мислення – це поглиблення тієї ж ями; латеральне – спроба копати в різних місцях. Перескакування з однієї ями на іншу – явище вельми рідкісне, оскільки система освіти досить ефективна, а освітній процес націлений на те, щоб прищепити юнакам повагу до тих ям, які вирили для них старші”. Отже існують діаметрально протилежні способи вдосконалення будь-якого процесу: 1) спроби поліпшити сам процес; 2) знаходження й усунення передумов, причин, котрі заважають успішності процесу.

Тож, коли в нашій, освітній, галузі виникають тупикові ситуації щодо застосування інновацій, ширшого впровадження їх у реальність, варто пильно роздивитися навколо: що саме заважає та прийняти відповідальне управлінське рішення стосовно усунення конкретних перешкод. Головними принципами корисного нам нині саме латерального мислення є наступні: виявлення панівних стереотипних ідей, котрі потребують ламки; відшукування щонайрізноманітніших підходів до КС (так званих кейсів – конкретних кризових ситуацій, що нині виникають раз по раз у нашому прагненні до запровадження в освітню світу інновацій; послаблення жорсткого контролю вертикального мислення над нашою свідомістю; використання корисного випадку (за Е. Боно [1]).

Список використаних джерел:

1. Боно Едвард Мистецтво думати. Латеральне мислення як спосіб вирішення складних завдань Source: <https://samoosvita.in.ua/edvard-de-bono-mystetstvo-dumaty-lateralne-myslennya-yak-sposib-vyrishennya-skladnyh-zavdan>
2. (дата звернення: 17.02.2023).
3. Закон України „Про фахову передвищу освіту”. URL: https://urst.com.ua/act/pro_fahovu_peredvyshu_osvitu (дата звернення: 19.01.2023).
4. Інерція : Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Інерція> (дата звернення: 15.01.2023).
5. Інерція мислення. Інертне мислення. URL: <https://alexus.com.ua/inertnist-mislennya-inertne-mislennya/> (дата звернення: -01.12.2022).

6. Мікалько Майкл Рисовий штурм. URL: <https://epicentrk.ua/ua/shop/kniga-maykl-mikalko-risovyy-shturm-i-esche-21-sposob-myslit-nestandartno-978-5-00146-107-4.html> (дата звернення: 13.01.2023).
7. Сумбаєва Л. П. Сучасний стан розвитку коледжів в Україні та їх фінансування : Вчені записки університету „КРОК” (Київ). № 2 (54). 2019. С. 153.

ПСИХОЛОГІЧНІ, ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ОСОБИСТІСНОГО І ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВИКЛАДАЧІВ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН

*Деміденкова Г.Г.
Полтава, Україна*

На сьогодні є досить актуальною потреба у формуванні педагогічної готовності викладача до професійної діяльності в конкурентному середовищі. Проблема професійного розвитку викладачів закладів вищої освіти має комплексний психолого-педагогічного характер. Професійний розвиток викладача значною мірою залежить від розвитку особистості. Розв'язання цієї проблеми можливе через створення оптимальних психолого-педагогічних умов особистісного розвитку викладача, підвищення рівня професійної майстерності.

Аналіз педагогічної літератури дав змогу зрозуміти, що проблема особистісного і професійного розвитку викладачів привертала увагу багатьох науковців і опрацьовувалась в роботах А. Маслоу, Т. В. Тихонової, О. М. Леонтьєва, С. Л. Рубінштейна, Г. А. Цукерман, К. Роджерса, Л.І.Зязюн та ін. Професійний розвиток особистості досліджували такі вчені як В.Адольф, А. Бодалев, А. Вербицкий, А. Деркач, Н. Кузьміна та інші. Слід зазначити, що основною особливістю діяльності викладачів є багатофункціональність, що проявляється в різних видах діяльності: виховній, методичній, організаційній.

Розвиток особистості – це процес якісних змін, що здійснюються завдяки діяльності в соціально-культурній сфері. Професійний розвиток викладача – це формування особистості професіонала, що здійснюється в процесі професійної діяльності та її самостійного виконання. Діяльність викладача має системний характер, для визначення принципів професійного розвитку, тобто говоримо про системно-діяльнісний підхід.

На професійний розвиток викладача впливає такий фактор є мотивація. Загально визнано, що розвиток особистості мотивує як внутрішня мотивація – мотив саморозвитку, досягнення значущих цілей, так і зовнішня – під впливом освіти, громадськості, авторитетних особистостей, колективу. Ми можемо сказати, професійний розвиток здійснюється під впливом мотивації «ззовні» та «зсередини». Так, можна виділити фактори розвитку професійної мотивації: 1) задоволення від самого процесу діяльності; 2) прямий результат діяльності (створений продукт); 3) винагорода за діяльність (зарплата, підвищення за посадою та ін.); 4) ймовірність успіху.

Під професійним розвитком розуміють процес, що спрямований на засвоєння різноманітних професійних знань, умінь та навичок. Проблема професійного становлення особистості є відображенням більш загальної